

TRENCSÉNYI KATALIN

A téglá

■ MICHAEL FRAYN: DEMOKRÁCIA ■

Május 6-án furcsa premier részese lehetett a berlini Renaissance Theater közönsége: a színpadon szereplő politikusok egyik-másikának „eredetije” ott ült a nézőtéren. Az előadás az angol Michael Frayn *Demokrácia* című legújabb darabjának német nyelvű bemutatója volt.

A londoni szakma nem kis kajánsággal leste a hajmeresztő mutatványt, vajon mit szól a német közönség egy, a népszerű (nyugat)német kancellárról, Willy Brandtról szóló darabhoz. Mintha egy külföldi cég akarna Kalocsának piroszpaprikát eladni! Mert bár Frayn olyan alaposan felkészült a korszak politikájából, hogy egyes brit kritikusok benyomása szerint egy német darab angol változatát látták a színpadon, és ugyan három, a legjobb előadásért járó díjat söpört be a dráma Londonban, a Nemzetiből pedig egyből a West Endre vitték át az előadást, sőt, Amerikában a Broadwayen készülnek a darab őszi premierjére – azért mindenki kíváncsian leste, mit szólnak mindehhez a németek. Nos, a berlini közönség élvezte, az érintett politikusok pedig feszült figyelemmel követték az előadást, szemtanúk szerint volt, aki hisztérikusan nevetett.

Bizonyára mást mond a darab egy németnek, mint egy angolnak-amerikainak – nem szólva a magyar kritikusról, aki a londoni Nemzeti Színházban lehetett tanúja. A német néző előadás közben azt leste, vajon mennyire hasonlít a színpadi politikus a közismert élőhöz, az angol azt élvezte, hogy végre nem náci témájú német darabot lát, a magyar – nos, a magyarnak meg Nadas Péter írása jutott eszébe, a *Szegény, szegény Sacha Anderson...*

A *Demokrácia* középpontjában ugyanis Willy Brandt és személyi titkára, Günter Guillaume komplex kapcsolata áll. Guillaume a kancellárra ráállított NDK-s kém volt, aki öt évig szolgálta hűséggel egyszerre Brandtot és a Stasit. Szinte egy időben került be Brandttal a kancellári irodába, és leleplezése egyúttal Brandt kancellári karrierjének végét is jelentette. A nagy politikus és árnyéka, a sármos nőfaló és az ő Leporellója, Don Quijote és Sancho Panzája – ennek az intim kapcsolatnak a története Frayn darabja. Legnagyobb erénye, ahogy ezt a bonyolult, komplex, ám ambivalens kapcsolatot mint egyfajta politikai szerelmi háromszöget tárja elénk. A két pólus között ingadozó, egyszerre két kapura játszó, mindkét urát (Brandtot, illetve a Stasi külföldi hírszerző szolgálatának vezetőjét, Markus Wolfot, alias Mischát) híven szolgáló kém meghasadt identitásán át szemléljük az eseményeket: ő az előadás szereplője és narrátora is.

A színpadot ügyesen, de nem harsányan kettéosztó, kanyargós fehér fém csigalépcsőjével a Babel tornyára hajazó kancellári irodát, illetve a rendszeres kémjelentésekhez helyszíniül szolgáló presszót ábrázoló diszletben ingázik ide-oda Guillaume. Kilép a jelenetből, kommentál, kérdez, jelent, majd visszalép, és folytatja az előbb megkezdett párbeszédet. Egyszerre látjuk ugyanazt a jelenetet belülről és kívülről. Ahogy az előadás zajlik, úgy nő a szívünkhez az izgó-mozgó, joviális, mindig ugrásra és segítségre kész, szürke, köpcös, jelentéktelen és észrevétlen árnyék, ez a lelkes, odaadó áruló.

Roger Allam (Willy Brandt), Paul Broughton (Ulrich Bauhaus), Glyn Grain (Helmut Schmidt), Conleth Hill (Günter Guillaume), David Ryall (Herbert Wehner)

Conrad Blakemore felvétele